

ІНТЕГРАТИВНИЙ ПІДХІД У НАВЧАННІ В УМОВАХ ФУНДАМЕНТАЛІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ

Ткач Ю. М. Інтегративний підхід у навчанні в умовах фундаменталізації професійної підготовки майбутніх економістів.

У статті обґрунтовано актуальність використання інтегративного підходу в навчанні в умовах фундаменталізації професійної підготовки майбутніх економістів, зазначено, що інтеграція нині стає невід'ємним складником процесу розвитку сучасної освіти та науки, запропоновано означення понять «інтеграція», «інтегративний підхід», визначено основну мету застосування інтегративного підходу в навчанні майбутніх економістів.

Ключові слова: інтеграція, інтегративний підхід, фундаменталізація, професійна освіта.

Ткач Ю. Н. Интегративный подход в обучении в условиях фундаментализации профессиональной подготовки будущих экономистов.

В статье обоснована актуальность использования интегративного подхода в обучении в условиях фундаментализации профессиональной подготовки будущих экономистов, указано, что интеграция сейчас становится неотъемлемой составляющей процесса развития современного образования и науки, предложено определение понятий «интеграция», «интегративный подход», определена основная цель применения интегративного подхода в обучении будущих экономистов.

Ключевые слова: интеграция, интегративный подход, фундаментализация, профессиональное образование.

Tkach Yu. N. Integrative based approach in training in the context of fundamentalization of professional training of future economists.

In the article the relevance of using integrative based approach in training in the context of fundamentalization of professional training of future economists was founded, it was noted that integration is an essential part of the development of modern education and science, the definition of the concepts «integration», «integrative based approach» was proposed, the main purpose of integrative based approach application in the training of future economists was determined.

Key words: integration, integrative based approach, fundamentalization, professional education.

Розвиток системи вищої освіти неподільно пов'язаний із процесами, що відбуваються в суспільстві. Науковці вважають реформування освіти, зокрема вищої, головним завданням сьогодення. Оскільки саме різні освітні установи є найважливішими соціальними інститутами суспільства, які забезпечують його глибинні якісні перетворення.

Формування високоосвіченої, творчої особистості можливе тільки на основі фундаментальної освіти. Необхідність фундаменталізації освіти зумовлена також тим, що орієнтація на фахівця вузького профілю відходить у минуле. Нині ринок праці потребує висококваліфікованих спеціалістів, здатних гнучко перебудовувати напрями та зміст своєї діяльності, творчо виконувати поставлені завдання та займатись самоосвітою упродовж життя.

Основною тенденцією розвитку сучасної економічної освіти в умовах

фундаменталізації професійної підготовки, постає інтеграція різних способів пізнання навколишнього середовища, виявлення глибинних зв'язків між економічними процесами. Отже, інтегративний підхід у навчанні є на сьогодні своєчасним та актуальним.

Питання фундаменталізації вищої освіти досліджували А. Аданніков, С. Архангельський, О. Балахонов, С. Баляєва, С. Гончаренко, Г. Дутка, Л. Йолгіна, С. Казанцев, В. Кондратьєв, А. Кочнев, Н. Князева, Н. Нечасва, С. Носирев, А. Ольнева, О. Полещук, М. Садовніков, О. Сергєєв, В. Сергієнко, А. Субетто, А. Суханова, Н. Тализіна, В. Шадриков, М. Читалін, Д. Чернилевський, О. Філатов та ін.

Сучасні погляди на застосування інтегративного підходу в навчанні природничих, технічних та математичних дисциплін викладені в роботах В. Андрущенко, П. Атутова, В. Бевз, В. Безрукової, М. Берулави, О. Білик, О. Булейко, Л. Васіної, С. Гончаренка, К. Гуза, Р. Гуревича, О. Дятлової, І. Зязюна, І. Козловської, Д. Коломийця, С. Клепка, О. Левчук, Ю. Мальованого, Р. Пастушенко, В. Разумовського, Ж. Сарани, Я. Собка, Н. Талалуєвої, С. Тищенко, В. Фоменка, Т. Якимович та інших. Науковцями доведено, що здійснення інтегративного підходу в навчанні забезпечить формування цілісних, комплексних знань та вмінь у студентів, що сприятиме усвідомленню майбутнім фахівцем, у галузі економіки зокрема, глибинних взаємозв'язків структурних компонентів аналізованого явища.

Метою статті є висвітлення питання інтегративного підходу в навчанні в умовах фундаменталізації професійної підготовки майбутніх економістів.

Процес модернізації систем вищої економічної освіти невід'ємно пов'язаний із пошуком нових засобів й технологій навчання. Фундаменталізація освіти стає провідною ідеєю системи освіти після прийняття Меморандуму міжнародного симпозиуму ЮНЕСКО. За висновками ЮНЕСКО, фундаментальна освіта оцінюється в усьому світі як один з основних чинників національної безпеки, стійкого розвитку країни, забезпечення її високого статусу в світовому співтоваристві [5, с. 5].

Спрямованість на фундаменталізацію професійної підготовки майбутніх економістів передбачає, що майбутній фахівець у процесі навчання отримає необхідні фундаментальні базові знання (передовсім це математичний складник), за допомогою яких буде сформована єдина світоглядна наукова система знань.

Під час пошуку шляхів відображення цілісності світу виникла ідея інтеграції знань. Отже, фундаменталізація професійної підготовки має сприяти вирішенню питання підвищення якості підготовки майбутніх економістів, і одним із шляхів досягнення цієї мети, на нашу думку, має стати інтегративний підхід у навчанні.

Інтеграція у навчанні обумовлює методологічну проблему зв'язку науки з іншими формами суспільної свідомості: філософії, історії, культури тощо. Під впливом інтеграції кожна форма суспільної свідомості розвивається як цілісна сфера відображення об'єктивної реальності.

Л. Занков підкреслював, що проблема цілого та частини в навчально-виховному процесі набуває особливої актуальності [3].

Інтеграція створює умови для зближення, взаємопроникнення (об'єднання) наук, створення нових галузей та появи нових навчальних дисциплін у вищих навчальних закладах (наприклад, економетрика, методи прийняття управлінських рішень, оптимізаційні методи та моделі тощо).

Інтеграція стає невід'ємним складником процесу розвитку сучасної науки, а отже, однією із основоположних ідей сучасної методики, педагогіки та психології.

Інтеграція дозволяє уникати дискретності в оволодінні знаннями та вміннями та надає

можливості визначення умов, що сприяють формуванню системних, цілісних наукових знань та практичних навичок.

Ідея єдності наукових знань належить до концепцій, що вивірені часом [9].

Із давніх часів робились спроби представити взаємозв'язки у природі. Так, відомий грецький науковець Геракліт відстоював єдиний закон світобудови. Аристотель виокремив філософські категорії з єдиної на той час науки – натурфілософії (теоретичне, практичне, поетичне знання) й обґрунтував закони їхнього взаємозв'язку [7, с. 58].

А. Урсул стверджував, що проблема інтеграції знань виникла в педагогіці одночасно із запровадженням предметного підходу до навчання [8, с. 15]. А на думку, М. Іванчука, інтеграція відображає міжнаукові зв'язки в змісті й методах навчання різних дисциплін, при цьому початкові предмети є дидактичним еквівалентом [4, с. 42].

У середині ХХ ст. відбувається все більш глибоке проникнення фундаментальних наук (математики, фізики, економічної теорії тощо) у сферу інженерних та прикладних досліджень. У цей час почався період створення так званих перехідних наук, становлення яких відбувалося на основі раніше існуючих фундаментальних наук. Я. Тірберчен, Р. Фріш, Е. Шумпетер намагались поєднати економічну теорію з математичними та статистичними методами. Так було створено науку економетрику. Економетрика – це наука, що досліджує кількісні закономірності й взаємозалежності в економіці за допомогою методів математичної статистики.

Кінець ХХ ст. – початок ХХІ ст. характеризується встановленням взаємозв'язків між фундаментальними та прикладними науками. Розпочинається стрімкий технологічний та економічний розвиток. Зрозуміло, що освіта має відігравати важливу роль у становленні означеного процесу.

Нині увага до проблеми інтеграції посилюється.

Стратегічні напрями розвитку вищої освіти в Україні визначаються Конституцією України, Законом України «Про вищу освіту», Національною доктриною розвитку освіти України у ХХІ ст., Державною національною програмою «Освіта» («Україна ХХІ століття»), указами президента України, постановами Кабінету Міністрів України тощо. У всіх цих документах прямо або опосередковано підкреслюється важливість інтегративних процесів.

Так, у Національній доктрині розвитку освіти України у ХХІ ст. [6] одним із шляхів реалізації неперервності освіти є створення інтегрованих навчальних планів та програм, а згідно з Державною національною програмою «Освіта» («Україна ХХІ століття») реформувати освіту можна за допомогою інтеграції освіти та науки.

У науково-педагогічній літературі існують різні тлумачення поняття «інтеграція».

В енциклопедичному словнику [10] інтеграція (лат. *integratio* – відтворення, заповнення, від *integer* – цілий) – це стан пов'язаності окремих диференційованих частин та функцій системи в ціле, а також процес, який веде до такого стану; процес або дія, який має своїм результатом цілісність, об'єднання, з'єднання, відтворення єдності.

В. Безрукова зазначає, що педагогічна інтеграція є однією з форм взаємозв'язку та взаємодії предметів та явищ у теорії та практиці, відтворення їх природної цілісності [2].

М. Берулава окреслює інтеграцію як засіб досягнення єдності знань у всіх формах та типах його представлення (змістовому, структурному, логіко-гносеологічному, науково-організаційному, лінгвістично-семіотичному тощо) [1].

Ми вважаємо, що *інтеграція – це процес взаємопроникнення, ущільнення, уніфікації знань, який виявляється через єдність із процесом диференціації. А інтегративний підхід – методологічний підхід до всього навчального процесу, в основі якого інтеграція змісту та*

методів навчання.

Отже, основна мета інтегративного підходу в навчанні майбутніх економістів – це формування готності випускника економічної спеціальності до професійної діяльності на основі єдності та цілісності знань.

У результаті застосування інтегративного підходу в навчанні, зокрема майбутніх економістів, можна уникнути:

- утворення прогалів у знаннях студентів з окремих тем;
- дублювання навчального матеріалу в ході вивчення різних дисциплін;
- порушення логічної послідовності вивчення суміжних розділів різних наук (дисциплін);
- неузгодженість термінів, символів тощо.

Науковцями помічений прямий зв'язок між рівнем математичної підготовки та якісною підготовкою фахівців у галузі економіки.

Математична підготовка для сучасних економістів набуває особливого значення. Окрім того, що математика є однією з базових (фундаментальних) дисциплін, вона ще є основою будь-якого наукового дослідження.

Тому ядром фундаментальної професійної підготовки майбутніх економістів ми вважаємо математизацію знань.

Фундаменталізація професійної підготовки майбутніх економістів має здійснюватись на основі безперервної математичної підготовки шляхом інтеграції математичних знань та фахових дисциплін.

Отже, інтегративний підхід у навчанні в умовах фундаменталізації професійної підготовки майбутніх економістів сприятиме об'єднанню знань з різних дисциплін в єдину наукову картину світу (при цьому основою для інтеграції слугуватимуть математичні знання), формуванню у студентів системного мислення, що є основною умовою формування цілісного наукового світогляду.

Література

1. Безрукова В. С. Словарь нового педагогического мышления / В. С. Безрукова. – Екатеринбург; Свердловск: Обл. ИСУ, 1992. – 94 с.
2. Берулава М. Н. Интеграция содержания образования / М. Н. Берулава. – Бийск: Изд-во БиГПИ, 1993. – 172 с.
3. Занков Л. В. Обучение и развитие: экспериментально-педагогическое исследование / под ред. чл. АПН СССР Л. В. Занкова. – Москва : Педагогика, 1975. – 440 с.
4. Іванчук М. Г. Основи технології інтегрованого навчання в початковій школі / М. Г. Іванчук. – Чернівці, 2000. – С. 36–62.
5. Меморандум міжнародного симпозиума ЮНЕСКО // Высшее образование в России. – 1994. – № 4. – С. 4–6, С. 5.
6. Національна доктрина розвитку освіти / Нормативне правове забезпечення освіти: [у 4-х ч]. – Харків : Основа, 2004. – 144 с.
7. Светловская Н. Об интеграции как методическом явлении и ее возможностях в начальном обучении / Н. Светловская // Начальная школа. – 1990. – № 5. – С. 57–60.
8. Урсул А. Д. Философия и интеграционные процессы / А. Д. Урсул. – Москва, 1981. – 182 с.
9. Шевчук К. Д. Інтегрований підхід до навчання : ретроспективний аналіз / К. Шевчук // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія. Педагогіка і психологія. – 2007. – № 20. – С. 50–55.
10. Энциклопедический словарь / гл. ред. Б. А. Введенский: в 3-х т. – Москва : Большая сов. энцикл., 1953. – 1955 с.